

Позадинско обезбеђење у стратегији пројекције снага

(Даља разрада *Правила ФМ 100-5 КоВ САД*)*

Живко Лукић, кбб у пензији

Када се говори о војним потенцијалима Сједињених Америчких Држава пажња се преваходно посвећује њиховим борбеним компонентама и опасностима од њих по сваког противника. Међутим, искуства из ангажовања ОС САД у операцијама „Пустински штит“ и „Пустинска олуја“, као и на просторима претходне Југославије и шире на Балкану, показују да значајну пажњу треба посветити и позадинском обезбеђењу америчких снага, као предњем одреду који у савременим условима први долази на просторе будућег ангажовања (на простор Босне и Херцеговине, од америчких снага, прве су стигле јединице позадинског обезбеђења – ПоОб). Том елементу ОС САД придат је одговарајући значај и у најновијој варијанти доктринарног правила КоВ САД *ФМ 100-5*, које је штампано јуна 1993. године.

Ослањајући се на основну премису новог правила *ФМ 100-5* да стратегија, оператика и тактика из периода „хладног рата“ више немају вредност, аутори закључују да се мора преиспитати и основни концепт позадинског обезбеђења (логистика). С обзиром на то да се нова америчка војна стратегија заснива на смањеним снагама, лоцираним претежно на територији САД, и способности ОС за пројекцију снага у било који регион на свету, неопходно је да се развије и одговарајући систем ПоОб, способан да удовољи захтевима такве стратегије. Те промене се дешавају у условима смањивања свих ресурса ОС, па позадинско обезбеђење, са капацитетима за ваздушно и поморско превозење и с истуреним распоредом војног материјала претходно ускладиштеног у појединим регионима, треба да обезбеди ефикасну пројекцију снага ОС Сједињених Држава. Посебну одговорност, при томе, има највише војно руководство, које мора да схвати шта је неопходно за примену начела ПоОб пројекције снага и шта се мора урадити краткорочно и средњорочно да би нова стратегија КоВ САД постала реалност.

Аутори анализирају три нивоа позадинског обезбеђења. На *стратејском нивоу* команданти разматрају: начелне потребе снага у људству

* У чланку под истим насловом, објављеном у часопису „Military Review“ од јуна 1994, пуковник Мајкл С. Вилијамс и потпуковник Херман Т. Палмер из КоВ САД критички анализирају најновије ставове о ПоОб из наведеног правила и дају неке сугестије за будућа решења.

и материјалу; складиштење материјала; стратегијску покретљивост и могућности довођења појачања у обученом људству и материјалу у подручје извођења операција. На *тактичком нивоу* разматра се целокупна Служба борбене подршке (*Combat Service Support – CSS*), која снабдева борбене јединице – до појединачног војника, у свим борбеним потребама, односно обезбеђује им ватру и маневар. На том нивоу команданти, као и у случају дејства, могу да преузимају део функција које имају стратегијски или оперативни значај. *Позадинско обезбеђење* на *оперативном нивоу* обухвата активности које захтевају континуиране кампање и велике операције на ратишту и обезбеђују континуитет здружених позадинских активности, с обзиром на то да повезују стратегијски и тактички ниво позадинског обезбеђења.

Вишефункционалан систем позадинског обезбеђења

Аутори сматрају да досадашњи систем организације и функционисања позадинског обезбеђења ОС САД није способан да подржава целокупну приправност и борбену спремност снага за случајне, неодређене операције, као ни пројекцију снага Копнене војске. Према новој доктрини, неопходан је интегрисани, вишефункционалан систем ПоОб, с одговарајућим поткомпонентама шеме подршке, које су јасно дефинисане за сваки сценарио. „Зависно од величине снага које се пројектују и услова, будуће операције укључују стратегијски ниво позадинског обезбеђења, проширен на оперативни и тактички ниво“. Зато аутори закључују да развој доктрине и организације мора да буде усмерен на интегрисање сва три нивоа ПоОб, што ће вишеструко повећати борбену способност јединица и њихову оперативну ефикасност.

„Здружене и комбиноване операције, заједно са истуреним присуством, базирањем на територији САД и пројекцијом снага КоВ дефинишу начин планирања Позадинског обезбеђења, обезбеђења ресурса и обављања задатака“. С обзиром на то да је пројекција силе обавезно здружена активност, степен здруживања позадинске подршке пројекције снага мора бити јасно одређен. Сваки вид ОС одговоран је за централизовано управљање одређених категорија подршке, а од КоВ очекује се да у вези с тим преузме највећи терет.

Позадинско обезбеђење пројекције снага захтева мање, ефикасније снаге подршке са најмањим могућим дуплирањем и сувишним напорима међу видовима. Премда на војишту за случајне, неодређене активности више неће бити потребно ангажовање целе јединице за позадинску подршку, мора се обезбедити потребна функционална способност позадинског обезбеђења када и где буде потребно. Осим тога неопходан је и максималан удео ПоОб америчких савезника. Ранији став да је ПоОб национална одговорност замењује се мултинационалним напорима на стандардизацији опреме како би била интероперативна. Довођење снага ИФОР на територију БиХ најочитији је и најновији пример остварења мултинационалног начела у ПоОб, јер су америчке снаге имале значајну

подршку савезника приликом увођења у ангажовање у Босни. Осим од чланица НАТО-а, међу којима су се истицале Италија и Немачка, одговарајућу подршку су имале и од других земаља, на пример од Аустрије, Хрватске и Мађарске.

Оперативном и тактичком нивоу пројекције снага неопходан је аутоматизовани позадински систем веза са протоком информација у реалном времену, због чега КоВ треба да усаврши глобални аутоматски систем веза. Тај услов, заједно са координираном употребом ваздушног и поморског превозења, као и истуреним складиштењем борбених потреба, аутори сматрају једним од основних за остварење пројекције снага, односно целокупне доктрине копнене војске.

Да би се подржало мноштво случајних, неодређених задатака организација ПоОб мора да буде довољно вишефункционална да би била ефикасна и са мањом структуром својих снага. Истовремено, њене снаге морају да буду способне за реструктурирање, тј. за стварање прилагодљивих структурних облика способних за подршку у различитим условима, на разним подручјима према захтеву оперативном-тактичких команданата. При томе је веома значајно да функционална позадинска група (не цела јединица) буде способна за рано распоређивање, заједно са борбеним елементима. У вези с тим, аутори наглашавају једно од борбених начела *Правила ФМ 100-5*: за време распоређивања и употребе својих снага команданти обављају задатке преузимајући иницијативу, експлоатишући све форме борбене моћи, обликујући бојиште маневром и стварајући повољну прилику да ударе по непријатељевом тежишту. Наглашавају, такође, да је и у фази распоређивања и у фази употребе снага основни елемент увид у материјалне и борбене резерве, како у покрету, тако и у целокупне резерве. Врхунска функција на тактичком нивоу је потпуно обезбеђивање војника свим потребама, што се сматра системом који не сме да закаже (у рату у Персијском заливу америчка КоВ је проверила систем таквог обезбеђења војника за време борбених дејстава, па појединац није чак отклањао кварове на свом наоружању и опреми, већ је добијао нове и настављао борбу).

„КоВ САД више не води и не добија америчке ратове, мада ова основна намена остаје њен *raison d'être*“. Нова преокупација КоВ САД јесте очување мира, помоћ у катастрофама, борба против дроге и све оно што се подразумева под појмом „операција изван ратног стања“, тврде аутори. А све то може да подржава само служба позадинског обезбеђења организована на новим начелима.

Нови ФМ 100-5

Аутори наглашавају да се у новом доктринарном правилу КоВ САД по први пут ПоОб обрађује у поглављу с одговарајућим називом – *Logistics* (поглаваље 12), и то на начин који одсликава суштину ПоОб ослобођеног од баласта застарелих концепција. Према променама у доктрини употребе КоВ, где се од стратегије „истуреног присуства“ прешло на стратегију „пројекције снага“, непоходне су и промене у

организацији позадинског обезбеђења. Тако према новој доктрини оперативно позадинско обезбеђење мора да прати развој ангажовања у случајним, неодређеним операцијама, што захтева посебну флексибилност због ограничења у ресурсима и притисака који произлазе из задатака, стања непријатеља, властитих трупа, терена, метеоролошке ситуације и расположивог времена. Посебно је наглашено да се у новом правилу први пут обрађује позадинско обезбеђење „операција изван ратног стања“.

Да би се остварио систем ПоОб с америчког тла до било којег војишта у свету неопходно је да се испоштују следећа начела: предвиђање, интеграција, континуитет, удовољавање потребама и импровизација. Сва та начела разматрају се на свим нивоима – стратегијском, оперативном и тактичком. Посебна пажња посвећена је успостављању позадинске базе ратишта, па је разрађен и концепт њене структуре. У вези с тим, аутори издвајају тактички ниво ПоОб, који обухвата следеће функције: обезбеђење људства, наоружање, снабдевање горивом, базирање, покрет и издржљивост војника и њихових система. Те функције су разматране у оквиру бојишта високог техничког нивоа.

Аутори подсећају да развој мисли о позадинском обезбеђењу на садашњем нивоу има основ у 230 војних ангажовања по целом свету, које је КоВ извела у овом веку. Та чињеница указује на велико искуство на којем се заснива развој нових начела ПоОб КоВ Сједињених Држава. Међутим, закључују аутори, само усавршавање постојећег система, заснованог на доктрини „хладног рата“, не може да подржава промене у структури КоВ намењене пројекцији снага. Позадинци не могу једноставно добити „информатички рат“ са застарелим, неодговарајућим системом, оптерећеним сувишним људством и спорим процесним системима. Упоређујући претходну „логистичку стратегију“ (истурено распоређивање) са будућом – стратегијом пројекције снага, амерички теоретичари наводе:

„– Док смо раније имали ПоОб 'скројено' за сваку компоненту ОС, сада морамо размишљати о здруженом ПоОб 'скројеном' за одређеног команданта у сваком виду;

„– Док смо раније имали ПоОб историјски структурирано за одређено ратиште (Европа), сада постаје правило да је ПоОб оријентисано стратегијом пројекције снага;

„– Раније је постојала релативно развијена позадинска инфраструктура ратишта, сада имамо случајне, неодређене операције у подручјима без те инфраструктуре;

„– Док смо раније имали унапред стокиране материјалне потребе ПоОб, сада морамо да их држимо на бродовима – базама истуреног базирања или да их превозимо истовремено са распоређивањем снага;¹

¹ Операције „Пустински штит“ и „Пустинска олуја“ биле су основни тест за истурено базирање ратних потреба у рејону случајне, неодређене операције на бродовима складиштима; тзв. *Prepositioning ships*. Постоје три сквадрона таквих бродова: MPSRon-1, у Атлантику; MPSRon-2, у Индијском океану, и MPSRon-3, у западном Пацифику. (MPSRon-1 обезбеђивао је знатан део позадинске подршке за 2. MEF, јачине око 30.000 људи, MPSRon-3 за 1. MEF, а MPSRon-2 за 5. и 7. MEF).

„– Где се раније подразумевала нормална подршка коалиције, као што је НАТО, сада треба очекивати *ad hoc* коалиције;

„– Раније су са пријатељским земљама прављени споразуми, увежбаване варијанте и побољшаван систем позадинског обезбеђења. Сада, међутим, морамо бити спремни да се од прилике до прилике договарамо и уговарамо сарадњу са чиниоцима изван коалиције;

„– Док смо се раније ослањали на национални сервис систем, заснован на захтевима (тзв. систем 'повуци'), сада се припреме морају обављати по здруженом мултинационалном систему заснованом на дистрибуцији (тзв. систем 'гурај').

„Укратко, промене у Копненој војсци пројекције снага захтевају не само промену ради удовољавања новим захтевима, већ радикално нове приступе начину на који смо кроз историју обављали позадинске задатке“.

Сва наведена начела су примењивана, више или мање, приликом довођења америчких снага на Балкан, и то не само снага ИФОР, већ током целокупног њиховог ангажовања на балканском простору – од почетка грађанског рата у претходној Југославији. Према томе, у новом правилу ФМ 100–5 није само одређен начин за извођење кампања, великих операција, битака или ангажовања у операцијама „изван ратног стања“ већ су у њему размотрене и идеје, концепти и системи који омогућавају подршку копнене војске пројекције снага, што значи дефинитиван прекид са доктрином из прошлости.

Новом доктрином обухваћена су решења за многе проблеме са којима су се Американци сусрели у операцијама у Персијском заливу. Један од њих је недостатак правилног руковођења позадинским обезбеђењем од самог почетка кампање, због чега су се на доковима лука у Саудијској Арабији нашле хиљаде контејнера ратног материјала и опреме чију садржину нико није знао. Понуђено решење је операција „раздељеног базирања“ (Split-base Operation), чија је основна идеја да се на ратишту реализују само неопходне функције. Остале могу да остану у базама код куће, па касније да буду привучене савременим средствима комуницирања. Првенствено се мисли на функције система руковођења позадинским обезбеђењем.

Неодложне промене у доктрини

У трећој глави *Правила ФМ 100–5* пројекција силе се описује као „демонстрирана способност (КоВ) за брзо узбуђивање, мобилизацију, распоређивање и извођење операција било где у свету“. Аутори сматрају да тој дефиницији недостаје елемент „способност истрајности“ операција. Да би се одржао потпун обим операције према захтевима нове доктрине – од подршке нацијама и изградње мира, преко очувања мира и борбе против дроге, до борбених операција великих размера – подразумевају се неодложне промене у доктрини и организацији ПоОб, системима хардвера и софтвера, обуци, материјалним системима и код

самих војника. У суштини ради се о промени начина мишљења, па команданти КоВ и позадинци морају да схвате нова начела и да, према њима, прилагоде свој начин мишљења и планирање будућих напора у оквиру позадинског обезбеђења. Наглашено је да пројекција силе није синоним за „брзо ојачавање“ (*Rapid Reinforcement*), које се односи на сценарио према којем се снаге пребацују на ратиште са већ постојећом позадинском инфраструктуром (одређеног степена) и где већ постоји део снага за прихват тих ојачања. Подсећајући на вечиту расправу о томе да ли развој технологије подстиче развој доктрине или је обратно, аутори сматрају да садашња технологија може значајно да помогне развој позадинског обезбеђења пројекције снага, а затим закључују да КоВ ипак не може да чека да технологија довољно „сазри“. Питајући се „који је најбољи пут за прелазак на ПоОб пројекције снага“, наводе поступке којима се мора пратити нова доктрина копнене војске. Између осталог, сматрају да је веома значајно да позадинци схвате да се функционални позадински капацитети морају распоређивати на ратиште истовремено или испред борбених елемената пројекција снага. При томе мисле на неопходне капацитете и елементе ПоОб, способне да на одговарајући начин рукују материјалом. У вези с тим, наводе речи једног америчког генерала: „Немојте ми рећи да морамо на ратиште довести више људи за руковођење. Реците ми како то можете учинити 'даљинским управљањем' са мање људи“. У тој реченици је суштина идеје о којој аутори говоре, наглашавајући да организација ПоОб КоВ САД треба да се реконструише и модификује управо на тој основи. Зато наглашавају да је садашње институционализовање „раздељених операција“ (*Split Operations*), где се распоређује само део јединице, као што је Центар за управљање материјалом, прави корак на остварењу новог концепта позадинског обезбеђења копнене војске. Наравно, и ту је критична и неопходна савремена опрема система веза, лака, ниског интензитета исијавања, аутоматизована и поуздано увезана у процесни центар на америчком тлу. Такође, аутори упозоравају да то „даљински управљано“ позадинско обезбеђење не сме да умањи способност оперативног команданта да обезбеди потпуну позадинску подршку операцији.

На основу оперативних начела новог доктринарног правила која се односе на „модуларно“ формирање борбених јединица (према задатку), аутори говоре и о потреби за модуларном структуром позадинских јединица. Наиме, сматрају да треба, упоредо са формирањем одговарајуће структуре случајних, неодређених снага, формирати и модул позадинских функција неопходних за извођење планиране операције.

С обзиром на то да позадинско обезбеђење ОС САД подразумева координирану активност војних и цивилних структура, аутори разматрају и два аспекта те сарадње. Пре свега, сматрају да је неопходан нови приступ обуци кадра за руковођење позадинским обезбеђењем и руковање материјалом, и то од највиших нивоа до појединачног војника. Затим пажњу усмеравају на материјалну страну проблема, наглашавајући да ће се пројектоване снаге борити оним што случајне, неодређене

снаге имају и могу са собом да допреме на ратиште: друге позадинске припреме, какве су обављане у рату у Персијском заливу, убудуће ће бити пре изузетак него правило. Пошто америчке фабрике неће имати времена за преоријентацију производње, што ће ограничавати обезбеђење ресурса позадине, повећан значај ће имати ослонац на снабдевање сировинама и компонентама код пријатељских земаља. Аутори наглашавају да „свет, у ствари, убрзано постаје индустријска база за америчку војску“.

Обични војник ће у будућим дејствима бити изложен појачаним напорима, јер ће потенцијални непријатељ бити веома разноврстан – од неорганизованих група, наоружаних пушкама, до веома добро организованих снага, способних да употребљавају и средства за масовно уништавање. Зато војницима треба побољшати опрему, услове живљења и личну заштиту, односно треба им створити веће могућности за преживљавање. У вези с тим, Програм за подршку војника КоВ САД предузео је више иницијатива – од усавршавања опреме и наоружања до организацијских мера и побољшања обуке везане за позадину.

Аутори наведеног текста тврде да позадинско обезбеђење ни у најновијем правилу *ФМ 100-5* није потпуно решено. Наиме, сматрају да недостају неки основни елементи у доктринарној разради позадинског обезбеђења пројекције снага. Они тврде да је команданту на ратишту заиста потребан комплетан систем ПоОб, чија ће три нивоа бити прихватљива и приступачна не само главном команданту већ и крајњем кориснику – војнику. Тај систем мора да буде способан да подржава здружене, комбиноване и коалиционе снаге током целокупног оперативног ангажовања. Команданти и планери морају да буду способни да комбинују структуре за ПоОб потребама, како би подржали свако постојеће истурено присуство, затим да удовоље почетним потребама за распоређивање снага и да, истовремено, остану довољно флексибилни за остваривање најшире позадинске подршке. У вези с тим, аутори закључују да нова доктрина не одговара на сва наведена питања и не решава на жељени начин будуће позадинско обезбеђење.²

*

* * *

Закључујући да систем позадинског обезбеђења који је вредео за време „хладног рата“ мора веома брзо да се мења, аутори наводе како политичари и високи војни руководиоци говоре о „мењању геополитич-

² Као пример да у систему ПоОб КоВ САД има недостатака упркос врхунској технологији може да послужи довођење снага у америчку базу у Тузли, преко Хрватске. Наиме, Американци су имали много проблема приликом изградње понтоноског моста преко Саве упркос свим повољним условима: унапред су имали детаљне обавештајне и техничке податке о рејону изградње моста, најсавременија инжењеријска опрема доведена је преко пријатељске земље (Хрватске) и радили су у условима без противдејстава с друге обале (дакле, у условима вежбе), па ипак им се велики део моста отео, а цео посао је каснио око седам дана.

ких услова“, „смањивању финансијских извора“ и „мењању улоге“ националног војног чиниоца. Али, упркос томе, тврде да се ипак није стигло ни довољно далеко, ни довољно брзо колико је требало. У ствари, реалност је јасна – свет се већ променио и наставља да се мења убрзаним темпом („док ми покушавамо да ухватимо прикључак“).

Аутори сматрају да су многи у КоВ-у почели да прихватају нове идеје о великим променама, али мало их је дошло до тога да преиспитају личне основне ставове о томе како треба организовати позадинско обезбеђење, а још мање их је већ схватило да је ПоОб пројекције снага реалност. Мало их је, такође, који схватају да је неопходно направити радикалан заокрет у односу на прошлост. Не ради се, наиме, само о „реконструкцији, реорганизацији или смањењу“, мада делимично има и тога. Нова идеја подразумева потпуно нов начин гледања на улогу америчке војне силе и на начин на који треба да јој се обезбеди позадинска подршка.

„Морамо променити наше мишљење – усмерено ка сировој снази и методологији од јуче – ка новом схватању потпуне предности савременог менаџмента и могућности комуникација“.